അഭിമന്യു

മഹാഭാരതം കഥയിലെ ഏറ്റവും ഹൃദയസ്പർശിയായ സന്ദർഭമാണല്ലോ അഭിമന്യുവിന്റെ യുദ്ധവും മരണവും. കാവ്യത്തിൽ കൂടിസൃഷ്ടിക്കുന്ന ഭാവതീവ്രതകളെ രംഗീയമായി പ്രത്യക്ഷവത്കരിക്കുക എന്നത് ക്ഷിപ്രസാദ്ധ്യമല്ലെന്ന വിശ്വാസത്തോടു കൂടിത്തന്നെയാണ് ഇതിന് ഒരുങ്ങിയത്. എങ്കിലും കളികഴിഞ്ഞപ്പോൾ പിടികിട്ടാത്ത ഒന്നിനെ മെരുക്കിയ തൃപ്തിയായിരുന്നു.

യുദ്ധരംഗങ്ങൾക്കു പ്രാധാന്യമുള്ള കഥയാണ് എന്നതു കൊണ്ടു തന്നെ വളരെ ലാഘവ ബുദ്ധ്യാ കൈകാര്യം ചെയ്യാവുന്ന ഒന്നല്ലാ ഇത്.

ദ്രോണരോടും, ദുര്യോധനനോടും കർണ്ണനോടും ദുശ്ശാസനനോടും ഈ കഥയിൽ അഭിമന്യു യുദ്ധം ചെയ്യുന്നു. കഥകളിയിലെ യുദ്ധങ്ങൾക്ക് പലപ്പോഴും ഒരു ചടങ്ങിന്റെ സ്വഭാവമാണുണ്ടാകാറുള്ളത്.

ചെമ്പ, അടന്ത, പഞ്ചാരി, ചെമ്പട, എന്നിങ്ങനെ നാലു താളങ്ങളിലായിട്ടാണ് ഇതിലെ നാലു യുദ്ധവട്ടങ്ങളെ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. താളത്തിൽ മാത്രമല്ല ഘടനയിലും യുദ്ധരംഗങ്ങൾ വ്യത്യസ്തത പുലർത്തുന്നു എന്നത് ഇതിന്റെ സവിശേഷതയാണ്.

അഭിമന്യുവിന്റെ അന്ത്യരംഗത്തെ കൂടുതൽ ശോക നിർഭരമാക്കുന്നതിന് ശുഭപന്തുവരാളി രാഗം അലാപനം ചെയ്യുന്നത് ഇതിൽ പരീക്ഷിച്ചു നടത്തിയ സാർത്ഥകമായ സങ്കേതമാണ്.

ഈ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ ഉൽപ്പന്നം എന്നു പറയാനുള്ളത് ഞങ്ങളുടേയും പ്രേക്ഷകരുടേയും ആനന്ദമാണ്.

അഭിമന്യു

സദനം കെ. ഹരികുമാരൻ രചിച്ചത്

രംഗം:ഒന്ന്

(രംഗസംക്ഷിപ്തം: യുദ്ധത്തിൽ തുടർച്ചയായിപരാജയംനേരിടുന്ന ദുര്യോധനൻ ഗുരുനാഥനായ ദ്രോണരുടെ സമീപത്തു ചെന്ന്പരിഭവം പറയുന്നു. കൃഷ്ണന്റെ സഹായമുള്ള പാണ്ഡവരെ ജയിക്കുന്നത് ക്ഷിപ്രസാദ്ധ്യമല്ലെന്ന് ദ്രോണർ പറയുന്നു ."അങ്ങനെയെങ്കിൽ യുദ്ധത്തിന്റെ ചുമതല കർണ്ണനെ ഏൽപ്പിക്കുക"എന്ന ദുര്യോധനന്റെ കുത്തുവാക്ക് കേട്ട ദ്രോണർ,പത്മവ്യൂഹം ചമച്ച് യുധിഷ്ഠിരനെ ബന്ധിക്കുവാൻ തീരുമാനിക്കുന്നു. ദുര്യോധനൻ പോരിനു വിളിക്കുന്നു..)

ശ്ലോകം;രാഗം:ശങ്കരാഭരണം.

ബാണൗഘത്തൊടു തീർത്ത തൽപമതിൽവീണാർത്തൻ നദീനന്ദനൻ
പ്രാണൻ ദേഹമതും വെടിഞ്ഞു പരമാത്മാവോടു ചേർന്നീടുവാൻ
പാരം ചിത്തമെരിഞ്ഞുപോർക്കളമതിൽ നിസ്സംഗനെന്നാകിലും
കാലം കാത്തുകിടന്നു തൻകുലമതിൻ മംഗല്യമോർത്തോർത്തവൻ

യുദ്ധം നിർത്തിടു നിർത്തുകെന്നൊരുപദേശങ്ങൾ ചെവിക്കൊണ്ടിടാ
തേറ്റം നിശ്ചയദാർഢ്യമോടു ജയമിന്നെന്നേ വരിച്ചീടുമെ-
ന്നൂറ്റം കൊണ്ടു മരിച്ചു വീണ ഭടരെയോർക്കാതെ സാകം നൃപൻ
കഷ്ടം ദ്രോണനു നൽകിനാൻ അടരതിൻ ഭാരങ്ങൾ ദുര്യോധനൻ.

<u>ദുര്യോധനൻ</u>

രാഗം:ധന്യാസി താളം:അടന്ത.

ഗുരുവരായെന്നുടെ ആഗ്രഹം നിന്റെയനുഗ്രഹമാക്കുവാൻ
നീ കനിഞ്ഞീടണം
കൗരവപ്പട പൊടിഞ്ഞുടയുന്നു കരയുന്നു
പാണ്ഡവപ്പട ജയശൃംഗം കരേറുന്നു
ദ്രോണന്റെ ശിഷ്യാഗ്രഗണ്യനാം പാർത്ഥന്റെ
ജയ വൈജയന്തികണ്ടാർക്കുന്നു ഗുരുവരൻ

(ചെമ്പതാളത്തിലേക്ക്മാറി)

നിജസൈന്യനാശവും പരജയ ഘോഷവും
കണ്ടുമോദിച്ചരുളുന്ന ഭവാനെ ഞാൻ
വന്ദിച്ചു പൂജിപ്പതല്ലാതെ കർത്തവ്യമെന്തഹോ സകലം വിധികല്പിതം

ദ്രോണർ

രാഗം: ദേവഗാന്ധാരീ താളം: ചെമ്പ

അജ്ഞത കളയുക സുയോധനാ നീ അല്പത യെന്നോടോതരുതേ
വില്ലു വലംകയ്യാണ്ട മഹാരഥിയാരുണ്ടർജ്ജുനനൊഴികേ ഭൂവിൽ
നില്ക്കൂ, പോരാത്തതിനച്യുതനാ തേരുതെളിക്കേ പാർത്ഥനജയ്യൻ
മദവാരണ കുംഭങ്ങളൊരായിര മടിച്ചുടക്കാൻ കെല്പുടയോനാ
മാരുതിതന്നോടാജികളിപ്പാൻ ഇരുകുറി ചിന്തിച്ചീടണമല്ലോ.

<u>ദുര്യോധനൻ</u>

രാഗം: സാരംഗ താളം: ചെമ്പട.

പാർത്ഥനജയ്യനതെങ്കിൽപടനായകനുടെമകുടംകർണ്ണനുനല്കൂ
പാർത്ഥശിരസ്സുമറുത്തുപടക്കൊരു തീർപ്പുവരുത്തിടുമംഗേശൻ.

കർണ്ണൻ

രാഗം: കാമ്പോജി. താളം: ചെമ്പട.

ആത്മമിത്രമേ സുയോധനാ നിൻ ചിത്തപീഡനം മതിയാക്കൂ
ദ്രോണർ പടനായകനാകേ രണതന്ത്രാസൂത്രകനാകാൻ കർണ്ണൻ
തുനിയരുതതിരുകൾ മര്യാദകളും ലംഘിച്ചീടാൻതുനിയരുതല്ലോ
നാഗാസ്ത്രത്തിൽപ്പിടയുംപാർത്ഥ തലനിൻകാൽക്കൽദക്ഷിണയായ്ഞാൻ
നല്കിഭവാനെ ചക്രവർത്തിയായ്വാഴിക്കും ദിനമോർത്തുവസിപ്പൂ.

ദുശ്ശാസനൻ

രാഗം: അഠാണ താളം: മുറിയടന്ത.

സുരവരജ രഥമതുതെളിക്കും കറുമ്പനൊ-
ത്തവനേയുമവനുടെ സഹോദരന്മാരെയും
ഝടിതി യമപുരിയതിലയച്ചിടുവതിന്നൊരു
തടവതിഹ നഹിനഹി ദുശ്ശാസനന്നു ഹാ

പാണ്ഡവരണ്ടാമനായുള്ള ഭീമന്റെ മാറുപിളർന്നു കുടൽമാലയുമെടു-
ത്തുടൽമാലയായണിഞ്ഞാ ദ്രൗപദിയോടു
പകരംപതിച്ചുഞാൻ നേടുന്നതുണ്ടുഹാ

ദ്രോണർ

രാഗം: മധ്യമാവതി താളം: ചെമ്പ

ഞായർകിഴക്കുദിച്ചീടുന്നതിൻ മുമ്പു
സംശപ്തകപ്പട പ്രാചിയിലണിനിര-
ന്നീടണം പാർത്ഥനെ പേരെടുത്താജിക്കു
വെല്ലുവിളിക്കണം-കൃഷ്ണാർജ്ജുനന്മാർ
എതിർക്കണം ദൂരവിദൂരങ്ങളിലേക്കു
പോരടിച്ചവരെ നയിച്ചു കൊണ്ടാകണം
ഇങ്ങു പ്രതീചിയിൽനമ്മളൊത്തു പത്മ
വ്യൂഹം വിദഗ്ദ്ധമായ്തീർക്കണം ഗൂഢമായ്
ഫണിഹാര വരധൃതനായ ജയദ്രധൻ
വ്യൂഹമുഖത്തിലാ നാൽവരോടേറ്റിടും

ഭർത്സനംചെയ്തന്തകാത്മജനേപ്പോർവി-
ളിക്കണം അഭിമാനിയാമവനെത്തണം
അച്യുതനർജ്ജുനന്മാർക്കുമാത്രം പത്മ-
വ്യൂഹവിജ്ഞാനം അമിത്രരിൽപാർതുകൊൾ.

ഇടശ്ലോകം

ദുര്യോധനൻ

രാഗം: പന്തുവരാളി താളം: ചെമ്പ

ധൃഷ്ടനായൊരഹികേതനൻ സമര കാഹളധ്വനിമുഴക്കിയും
ചീർത്തകോപമൊടുവൻപെരുമ്പറമുഴക്കി ശംഖ നിരയൂതിയും
രക്തസാഗര സമാനമായ രണഭൂമിയിൽ മരണഭൂമിയിൽ
ആത്തധൈര്യമൊടു കാലപുത്രനൊടു പോരിനായ്ബതവിളിച്ചവൻ

കൃതാന്തനന്ദന,നെന്നവകാശം ചൊല്ലും പാണ്ഡുസുതാ നീ കേൾക്കുക
നിർഗുണ നിൻ ഗളനാളംഭേദിച്ചീടാനെൻ കണകൾ കിണയുന്നു

പത്മവ്യൂഹം തീർത്തെൻ ഗുരുവരനിന്നു നിനക്കായ്പാർത്തുവസിപ്പൂ

ചൂതുകളിപ്പാൻ കാട്ടിയ ധൈര്യം വ്യൂഹം ഭേദിപ്പതിനായ്കാട്ടുക

ഇല്ല നിനക്കീയാജിയിൽ വിജയം ഇല്ല നിനക്കീഭൂമിയിലഭയം
പിതൃഗൃഹമാം യമപുരിയിൽപ്പോയ്നീ യമനിയമങ്ങൾ പഠിക്കുവതുചിതം

(ദുര്യോധനൻപോരിനുവിളിച്ചശേഷം രംഗംവിടുന്നു)

രംഗം: രണ്ട്

(രംഗസംക്ഷിപ്തം: ദുര്യോധനന്റെ പോരിനുവിളി കേട്ട യുധിഷ്ഠിരൻ ഭയചകിതനായി അഭിമന്യുവിനോട് ചെന്ന് നേരിടുവാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു)

ശ്ലോകം:

രാഗം: മുഖാരി താളം: പഞ്ചാരി.

ധാർത്തരാഷ്ട്രനുടെ ധാർഷ്ട്യമാണ്ട രണഭേരികേട്ടു ഭയചിത്തനായ്
ധർമ്മസൂനു പടവീടകം സപതി ചെന്നുവാണതി വിഷണ്ണനായ്
അച്യുതന്റെയനുജത്തിയിൽ പിറവിയാർന്ന പാർത്ഥ സുതനാകിയോൻ
മോഹനാംഗനഭിമന്യു ധർമ്മസുത കല്പനക്കവിടെയെത്തിനാൻ

<u>യുധിഷ്ഠിരൻ</u>

കൺമണി, യഭിമന്യു നീ വലിയച്ഛനിന്നുപദേശമരുളുക
കൃഷ്ണനൊത്തു ധനഞ്ജയൻ സംശപ്തകന്മാരോടു സംഗര-
മേറ്റു വിജയികളായി വരുവാൻ താമസിപ്പതു നന്ദനാ
പത്മവ്യൂഹമതുംചമച്ചു പടക്കുവെല്ലുവിളിപ്പു വൈരികൾ
വ്യൂഹഭേദനകർമ്മമോർത്താൽ ഭീകരം അതിദുഷ്കരം
കൃഷ്ണനും പിന്നർജ്ജുനനുമല്ലാതെ നമ്മുടെ സേനയിൽ
ജ്ഞാനമില്ലതുമറ്റൊരുത്തനുമെന്തുഞാനിഹചെയ്വതും

<u>അഭിമന്യു</u>

രാഗം: ബേഗഡ താളം: ചെമ്പട.

ഞാനൊരുക്കമായ് ധീരതയാളുക, താതാ വ്യഗ്രത വെടിയുക നീ
വ്യൂഹംപത്മമതെങ്കിൽ ഭേദനമുറകളെനിക്കറിവായീ പണ്ടേ
പക്ഷേ വ്യൂഹദളങ്ങളിൽനിന്നു പുറത്തുകടക്കുവതജ്ഞാതം

വ്യൂഹംഭേദിച്ചുള്ളുകടക്കും മാത്രയിൽനിങ്ങളുമെൻ തുണയായി-
ട്ടെന്നുടെപിൻപേ പോന്നീടേണം വ്യൂഹദലങ്ങളുലച്ചീടേണം
ശംഖുപെരുമ്പറഘോഷമുതിർത്തെന്നച്ഛന്നപകടസൂചനനൽകുക
ഓടിയണഞ്ഞിടുമെന്നുടെവ്യൂഹബഹിർഗമനത്തിൻവേളയിലവരും

("വലിയച്ഛൻ പേടിക്കേണ്ടതില്ല. ദ്രോണരുടെ വെല്ലുവിളി, ഞാൻ നേരിട്ടു കൊള്ളാം"എന്നു പറഞ്ഞ് അഭിമന്യു യുദ്ധത്തിന് പുറപ്പെടുന്നു.)

രംഗം: മൂന്ന്

(രംഗസംക്ഷിപ്തം: ദ്രോണർ, കർണ്ണൻ ,ദുര്യോധനൻ, ദുശ്ശാസനൻ, തുടങ്ങിയവർ രംഗത്ത് വ്യൂഹംചമച്ച് നിൽക്കുന്നു. അഭിമന്യു ഒറ്റക്ക്വ്യൂഹത്തിലേക്ക് കയറുന്നു. ആദ്യം ദ്രോണരെ ജയിക്കുന്നു. പിന്നീട് മറ്റെല്ലാവരേയും വീഴ്ത്തുന്നു. പക്ഷെ ഒടുവിൽ എല്ലാവരും ചേർന്ന് അഭിമന്യുവിനെ ചതിച്ചു കൊല്ലുന്നു.)

ശ്ലോകം: രാഗം: ഷൺമുഖപ്രിയ

ക്ഷുബ്ധം സാഗരതുല്യമാം പടനിലത്തൊറ്റക്കു പാർത്ഥാത്മജൻ

ആമ്പും വില്ലുമെടുത്തു ശത്രുനിരതൻ നാശംവരുത്തീടുവാൻ
ഗൃധ്രങ്ങൾ വലമിട്ടുപാറിടുമൊരാ ചാവേർപടത്തട്ടിലേ-
ക്കൊറ്റക്രൗഞ്ചമണഞ്ഞ പോലെയടരാ ടാനായണഞ്ഞാനവൻ.

ദ്രോണർ

രാഗം: ഷൺമുഖപ്രിയ താളം: ചെമ്പട.

അടരാടാൻകൊതിയാറാത്തൊരുനര ബാധിച്ചൊരുമന മിന്നുകുമാരാ
അഴകിയലുംനിൻ അടരൊടുനേർപ്പാൻ സംത്രാസങ്ങൾ തുടങ്ങീടുന്നു.

അഭിമന്യു

രാഗം: ഷൺമുഖപ്രിയ താളം: ചെമ്പട.

വ്യൂഹാധിപനാംദ്രോണാചാര്യാ കാൽക്കൽനമിച്ചു തൊടുത്തൊരു ബാണം
മറുശരമെയ്തുപൊടിപ്പാൻ തുനിയുക രണനിയമങ്ങൾ കാത്തീടുക നീ

(യദ്ധംചെയ്യുന്നു.-ചെമ്പ താളത്തിലെ ഹനൂമാനും കുശലവന്മാരുമായുള്ള യുദ്ധ വട്ടം- ദ്രോണർ മോഹിച്ചു വീഴുന്നു. ദുര്യോധനൻ യുദ്ധത്തിന് വരുന്നു.)

ദുര്യോധനൻ

രാഗം: ഖണ്ടാരം താളം: മുറിയടന്ത.

വ്യൂഹമിതു പാലിപ്പതല്ലെന്റെ മോഹവും
എൻഗദാഹതികൊണ്ടു നിന്നസ്ഥിവ്യൂഹത്തെ
തുണ്ടുതുണ്ടായെന്റെ സൈന്യത്തെനീ കൊന്ന
പോലെഞാൻ ഖണ്ഡിച്ചിടുന്നുണ്ടു ബാലകാ

അഭിമന്യു

രാഗം: ഖണ്ടാരം. താളം: മുറിയടന്ത.

മാതുലാ കൗരവാ ബലരാമനമ്മാവ-
നോതിയ ഗദായുദ്ധ തന്ത്രങ്ങളല്ലാതെ
നൂതനമായമറ്റൊന്നു നിനക്കിന്നു
അറിവെങ്കിലതുനീ പ്രയോഗിക്കുക
(ഗദായുദ്ധംചെയ്യുന്നു.-വെളിച്ചപ്പാടിന്റെ നൃത്തത്തിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന അടന്ത താളത്തിൽ ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ നൂതന യുദ്ധവട്ടം- ദുര്യോധനൻ മൂർഛിച്ചുവീഴുന്നു. കർണ്ണൻ ആക്രമിക്കുവാൻ വരുന്നു)

കർണ്ണൻ

രാഗം: ശങ്കരാഭരണം താളം:തൃപുട

വ്യൂഹഭേദനമെന്നവ്യാമോഹംകളഞ്ഞിന്നു
പാർത്ഥനന്ദനാചെന്നുവാഴ്ക പടകുടീരത്തിൽ.
ബാലനാം നിൻകഴുത്തിൽ ബാണംവിട്ടറുക്കാനെൻ
ഞാൺതഴമ്പെഴും ശക്തപാണികൾ മടിക്കുന്നു
തൂണീരത്തിലെ കൂർത്ത ബാണങ്ങൾ മടിക്കുന്നു

അഭിമന്യു

രാഗം: ശങ്കരാഭരണം താളം: ചെമ്പട.

അർജ്ജുനനിഗ്രഹ ശപഥംചെയ്തു വസിക്കുംകർണ്ണാ നിന്നുടെമോഹ-
പ്പക്ഷിയെയിന്നു ഹനിച്ചാസത്യം വ്യർത്ഥമതായ് തീർത്തിടുവേൻ ഞാനും

(കർണ്ണനും അഭിമന്യുവുംചേർന്ന് ദൈ്വരഥം നടത്തുന്നു.-തൃപുടയും പഞ്ചാരിയും ഇടകലർത്തി നവീനമായി ചിട്ടപ്പെടുത്തിയ യുദ്ധവട്ടം- കർണ്ണൻ മോഹിച്ചുവീഴുന്നു)

(ദുശ്ശാസനൻ ഗദയുമായി ഓടിവരുന്നു)

ദുശ്ശാസനൻ

രാഗം: ഖണ്ഡാരം താളം: മുറിയടന്ത.

മുഷ്ടിപ്രഹരങ്ങളേറ്റുനിൻ മേനി കുലാലഹസ്തങ്ങളിൽ മണ്ണെന്നപോലെ
കുഴച്ചുമരണപ്രതീകം പ്രതിമയൊന്നുണ്ടാക്കിടുന്നതുണ്ടിന്നു ദുശ്ശാസനൻ

അഭിമന്യൂ

രാഗം: മോഹനം. താളം: മുറിയടന്ത.

ഭീതിവെടിയുക മാതുലാ നിന്നുടെ നിഗ്രഹം
ഞാനിന്നുചെയ്‌വീലൊരിക്കലും
അമ്മതൻ കേശഭാരം തവ ശോണിത-
ത്തിന്നുപാർത്തങ്ങുവസിപ്പതുമോർക്കുകിൽ

(അഭിമന്യുവും ദുശ്ശാസനനും ചേർന്ന് മുഷ്ടിയുദ്ധം നടത്തുന്നു. ദുശ്ശാസനൻ മോഹിച്ചു വീഴുന്നു. താൻ വ്യൂഹം ഭേദിച്ച്ജയിച്ചതായി അഭിമന്യു പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. എന്നാൽ യോദ്ധാക്കളെല്ലാം മോഹത്തിൽ നിന്നുണർന്ന് അഭിമന്യുവിനെ ധർമ്മവിരുദ്ധമായി സംഘംചേർന്ന് ആക്രമിക്കുന്നു.)

നേരിന്റെനെറിയതു കാട്ടിത്തരുന്നൊരെന്നാചാര്യ,ചൊൽക നീ
ധർമ്മയുദ്ധമിതോ
ഏകനാമെന്നോടുകൂട്ടമായെതിരിടാതൊറ്റക്കുധീരരായ്
പോരിടാൻചൊല്ലുക

(പക്ഷെ എല്ലാവരുംചേർന്ന്‌വീണ്ടുംയുദ്ധംചെയ്യുന്നു.അഭിമന്യു മോഹിച്ചുവീഴുന്നു)

ദുര്യോധനൻ

രഗം: കേദാരഗൗള താളം: ചെമ്പട.

നമ്മൾമഹാരഥിമാരെല്ലാരും ചേർന്നിവനെഹതിചെയ്തീടായ്കിൽ
കുരുപടയഖിലം മുടിച്ചുഭാരത യുദ്ധവുമിന്നുകലാശിച്ചീടും
ജാഗ്രത-ജാഗ്രത,കർണ്ണാ,ഗുരുവര,രണധർമ്മങ്ങൾതുലഞ്ഞീടട്ടെ

(എല്ലാവരും ചേർന്ന്അഭിമന്യുവിനെ ക്രൂരമായി ചതിച്ചുകൊല്ലുന്നു)

■■